



TER BESLUITVORMING

Aan: SCM

Erfgoed en Kunsten

Van

Persoonlijke lev

T Persoonlijke levenssfeer - bes

Datum

18 november 2022

Referentie

34809255

Afgestemd met

RCE en IOE

Bijlagen

Concept beleidsreactie

nota

Besluiten t.b.v. beleidsreactie: kennisfunctie RCE roerend, permanente commissie & wettelijke verankering Museaal Aankoopfonds

Aanleiding

Momenteel wordt gewerkt aan de beleidsreactie op het advies *Onmisbaar en Onvervangbaar. Naar een dynamisch beschermingsmodel* die voor het einde van het jaar naar de Kamers wordt gestuurd. De conceptreactie volgt de lijn van het advies, maar vraagt enkele nadere besluiten door u die hierbij aan u voorgelegd worden. De conceptbrief is geschreven met deze besluiten indachtig. Gezien de hoeveelheid adviezen, is gekozen voor een verhalende reactie, in plaats van alle adviezen te herhalen en deze één op één van reactie te voorzien.

Geadviseerd besluit

- *Akkoord gaan met het uitbreiden van de kennisfunctie van de RCE, t.b.v. particulieren en private organisaties en dit aan te kondigen in de beleidsreactie.*
- *Akkoord te gaan met het aankondigen van een permanente Commissie Beschermd Cultuurgoederen en het secretariaat onder te brengen bij de RCE.*
- *Akkoord gaan met het wettelijk verankeren van de doelstelling van het Museaal Aankoopfonds. (Zie advies FEZ voor volledige afweging).*
- *Akkoord gaan met het niet overnemen van het advies van de commissie om het budget van in het Museaal Aankoopfonds wettelijk te verankeren.*
- *Inzetten op onderzoek erfgoed regionale en migrantengemeenschappen.*
- *Geen specifiek budget te beleggen in het Aankoopfonds voor erfgoed van regionale en migrantengemeenschappen.*

Kernpunten

Uitbreiden kennisfunctie RCE

Het advies vraagt aandacht en erkenning voor de betrokkenheid van particuliere eigenaren van cultuurgoederen bij de collectie Nederland. Vanuit hun taak en netwerk hebben de musea van oudsher een belangrijke rol in het onderhouden van contacten met particuliere verzamelaars. Dit heeft er volgens de commissie toe geleid dat de overheid te veel op afstand is komen te staan en wijst daarom op het belang een meer bestendige en structurele relatie met hen op te bouwen. Eén van de adviezen die hieruit volgt is:

“Zet in op betere en bredere communicatie van de bestaande regelgeving en wijs een onafhankelijk informatiepunt aan voor particulier mecenaat in binnen- én buitenland.”

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is (mede)verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het beleid voor roerend cultureel erfgoed en fungeert op dat terrein als nationaal kenniscentrum. De RCE ontwikkelt en

verspreidt kennis die het beheer en behoud van erfgoedcollecties ondersteunt en die de betekenis daarvan duidt en kenbaar maakt. De aandacht van de RCE is op dit moment vooral gericht op de publieke collecties en de geregistreerde musea. Een uitbreiding richting particuliere eigenaren en private organisaties met (waardevolle) cultuurobjecten past bij een taakopvatting waarbij zowel het belang van het erfgoed centraal staat als de waardering richting de eigenaar invulling krijgt, maar vraagt wel extra inzet. De RCE heeft dit jaar reeds de eerste stappen gezet met dit thema in het programma Collecties buiten musea, dat nog tot 2024 loopt. Dit kan als input dienen voor de verdere invulling van dienstverlening richting particulieren en private organisaties.

De RCE heeft al ruime ervaring met dienstverlening richting particulieren daar waar het monumenten betreft. Door ook binnen het domein roerend aandacht te besteden aan de noden van particuliere verzamelaars en private organisaties met (hoogwaardige) verzamelingen en collecties ontstaat de mogelijkheid om ook domein-overstijgend te werk gaan (combinatie roerend-onroerend). Door taken richting de particulier toe te voegen aan de opdracht van de RCE blijft de uitvoering onder uw ministeriële verantwoordelijkheid vallen. Dit past bij de meer actieve rol die de overheid wil spelen in het beschermen van de collectie Nederland. Met deze dienstverlening hebben verzamelaars, private stichtingen, en andere particuliere eigenaren één duidelijk aanspreekpunt voor al hun vragen, en wordt gelijktijdig het overzicht op de Collectie Nederland vergroot.

Taakomschrijving

Door de inzet van de RCE uit te breiden richting verzamelaars, private stichtingen en andere particuliere eigenaren komt u tegemoet aan het advies voor de inrichting van een informatiepunt. Als u akkoord gaat worden de volgende taken bij de RCE belegd:

- Kennis verspreiden en advies verstrekken over beheer, behoud en toegankelijkheid aan particulieren en private stichtingen (waaronder wbc-eigenaren), die belangwekkend cultureel erfgoed buiten het museale domein beheren. Hierbij kan extra aandacht besteed worden aan onderbelichte en minder traditionele terreinen binnen de Collectie Nederland;
- Potentiële schenkers en belastingbetalers in contact brengen met de juiste instanties, zoals Financiën voor informatie over de Geefwet en de Successieregeling, of musea voor (langdurige) bruiklenen en schenkingen.
- Adviseren over de omgang met erfgoednalatenschappen, waaronder die van kunstenaars;
- Mogelijk in de toekomst de verstrekking van subsidie voor wbc-eigenaren, zodat er één loket is voor kennis en advies omtrent beheer, behoud, toegankelijkheid en subsidiering.

De kosten van het uitbreiden van de kennisfunctie bij de RCE worden gedekt uit de hiervoor gereserveerde middelen uit het Coalitieakkoord.

Permanente commissie Beschermden Cultuurgoederen

U wordt geadviseerd een vaste onafhankelijke adviescommissie in te stellen die advisering over beschermwaardigheid van roerende cultuurgoederen als primaire taak heeft. Momenteel wordt dit in spoedeisende gevallen door de Ad Hoc commissie gedaan onder leiding van prof.dr. Rudi Ekkart. De secretaris-functie wordt ingevuld door twee adviseurs van de RCE.

Als u akkoord gaat met het instellen van een permanente commissie, krijgt deze de volgende opdracht:

- Beoordelen van vergunningsaanvragen wanneer het vermoeden bestaat dat het beschermwaardige cultuurgoederen betreft. IOE screent het verzoek aan de hand van indicatieve criteria en dient vervolgens via het secretariaat een verzoek in bij de permanente commissie.
- Beoordelen van de beschermwaardigheid van cultuurgoederen waarvoor geen vergunning nodig is maar waarvan wel het vermoeden bestaat dat deze beschermwaardig zijn. Het secretariaat screent het verzoek aan de hand van indicatieve criteria en dient dit vervolgens in bij de permanente commissie.

Dhr. Buma en mevr. Bloksma hebben aangegeven dat particuliere eigenaren en organisaties een sterke wens hebben om door één aanspreekpunt benaderd te worden. Dit kan ook in de verdere invulling van de permanente commissie worden meegenomen. Het secretariaat van de commissie zou bij de RCE kunnen worden ondergebracht. De ondersteuning van de ad hoc commissie transformeert dan in een secretariaat van de permanente commissie.

De kosten van het instellen van een permanente commissie worden gedekt uit de hiervoor gereserveerde middelen uit het Coalitieakkoord.

Verankering doelstellingen en budgetten in het Museaal Aankoopfonds

Voor het aankopen van onvervangbaar en onmisbaar erfgoed door de Staat is er sinds 1 oktober 1999 het Museaal Aankoopfonds. De doelen hiervan zijn:

- bescherming/aankoop van aangewezen werken in particulier bezit;
- ondersteuning van bijzondere museale aankopen;
- garantiereserve in het kader van de Indemniteitsregeling.

De voorwaarden voor het Aankoopfonds sluiten aan op de Aankoopregeling van het Mondriaan Fonds.

Wettelijk verankeren doelstellingen

De commissie adviseert over te gaan tot een wettelijke verankering van de doelstellingen van het Museaal Aankoopfonds zodat dit fonds in de toekomst alleen nog te gebruiken is voor de aankoop van roerende cultuurgoederen. De financiering van niet-museale en niet-erfgoed gerelateerde zaken, zoals eerder de subsidiëring van Scapino Ballet Rotterdam en Eurosonic Noorderslag, zouden daarmee niet meer vanuit het Aankoopfonds kunnen plaatsvinden. De commissie

plaatst daarnaast vraagtekens bij de reservering voor de indenniteitsregeling in het Aankoopfonds.

U wordt geadviseerd mee te gaan in het vastleggen van de doelstellingen van het Aankoopfonds, maar hier wel de indenniteitsregeling in mee te nemen. Uit de gesprekken met Fin over het verhogen van het indenniteitsplafond, is duidelijk geworden dat dit op een andere manier vormgeven niet opportuun is. Dit bindt de bewegingsvrijheid van een bewindspersoon om bij crisis of andere knelpunten gebruik te maken van dit budget, maar komt wel tegemoet aan de wens voor een stevig fundament voor het minder terughoudende beschermingsbeleid.

Advies FEZ

Bovenstaande keuze is aan u, waarbij het advies van FEZ is om de doelstellingen niet wettelijk te verankeren. Het beperkt uw bestedingsvrijheid in het geval van knelpunten elders binnen de cultuurbegroting. Daarbij zijn bij FEZ geen voorbeelden bekend dat middelen uit het MAF elders ten goede zijn gekomen dan aan de cultuurbegroting. Aangezien het een begrotingsreserve betreft, staat het fonds buiten de reguliere begrotingssystematiek en valt het daarbij buiten de integrale besluitvorming over de begroting in het voorjaar. Met andere woorden: het geld staat er "veilig".

Niet wettelijk verankeren van het budget Aankoopfonds

De commissie wil tevens dat het budget vastgelegd wordt middels een regeling voor aanvulling waarmee het Aankoopfonds standaard structureel met € 25 miljoen per jaar wordt aangevuld.

- De collectie Nederland is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van particulieren, private stichtingen en overheden. Beschermwaardige cultuurgoederen kunnen ook in beheer van andere eigenaren dan de Rijksoverheid voor de collectie Nederland veilig worden gesteld. Daarom is gekozen voor een gecombineerd systeem van uitvoervergunning en register. Na afwijzing van een uitvoervergunning wordt een cultuurgoed altijd in het register opgenomen, maar niet altijd aangekocht door de Staat. Het staat de eigenaar altijd vrij af te zien van verkoop of te verkopen aan andere in Nederland gevestigde partijen dan de Staat.
- De stand van het Museaal Aankoopfonds eind 2022 is €41 miljoen.
- U heeft geen middelen beschikbaar voor een structurele verhoging. De regeling Bijdrage Aankopen bij het Mondriaanfonds wordt de komende jaren wel met in totaal € 8 miljoen aangevuld. De aanvulling van deze regeling was ook een wens van de commissie. Tevens heeft u in 2022 via de Eindejaarsmarge het fonds weer aangevuld met € 19 miljoen.

Niet wettelijk verankeren budget t.b.v. regionale- en migrantengemeenschappen

De commissie vraagt om meer zichtbare inzet en een specifiek budget in het Aankoopfonds voor de aankoop van cultuurgoederen van geringe financiële waarde afkomstig uit specifiek regionale en migrantengemeenschappen. Een vergunningensysteem zal niet alle belangrijke cultuurgoederen in beeld brengen,

zeker die met een financiële waarde die onder de drempelwaardes bij uitvoer buiten Nederland zullen vallen.
Er zijn op dit moment geen signalen dat door financiële obstakels cultuurgoederen van specifiek regionale en migrantengemeenschappen minder worden aangekocht door musea. Het is wenselijk om de reikwijdte van dit erfgoedterrein te laten onderzoeken door de RCE in samenwerking met KIEN, zodat beter beeld ontstaat om welke objecten het gaat, wat het belang daarvan is (zowel voor de gemeenschap als tegen de achtergrond van het Nederlands cultuurbezit in den brede) en waar die zich momenteel bevinden. Door verzamelaars en beheerders van dit erfgoed meer te betrekken bij de Collectie Nederland kan de toekomst van deze objecten voor Nederland worden veiliggesteld zonder dat hiervoor specifiek middelen hoeven te worden gereserveerd in het Museaal Aankoopfonds. Omdat het in veel gevallen zal gaan om particuliere beheerders zal de RCE hier ook in de uitbreiding van de informatievoorziening richting particuliere eigenaren (hierboven) extra aandacht aan kunnen besteden.

Bijlage – adviezen uit het rapport Onvervangbaar en Onmisbaar

- *Zet in op betere en bredere communicatie van de bestaande regelgeving en wijs een onafhankelijk informatiepunt aan voor particulier mecenaat in binnen- én buitenland.*
- *In haar tussenadvies heeft de commissie reeds geadviseerd beleid te formuleren voor het beheer en behoud van kunstenaarscollecties en - nalatenschappen. Een centraal informatiepunt zou een rol kunnen spelen in de uitwisseling van kennis op dit gebied en een meer gestructureerde overkoepelende afstemming en beredeneerde selectie.*
- *Stel een vaste onafhankelijke adviescommissie in die als primaire taak heeft advisering over beschermwaardigheid van roerende cultuurgoederen.*
- *Creëer een stevig financieel fundament voor een actief, betrokken beschermingsbeleid door de overheid door het Museaal Aankoopfonds en zijn **doelstellingen** en daaraan gekoppelde **budgetten** wettelijk te verankeren. Vul het Museaal Aankoopfonds eenmalig aan tot 50 miljoen euro en investeer jaarlijks 25 miljoen euro.*
- *Beleg een specifiek **budget** bij het Museaal Aankoopfonds voor de aankoop van cultuurgoederen van geringe financiële waarde (lees: vallend onder de waardedrempels van het nationaal uitvoervergunningensysteem) maar van onvervangbaar en onmisbaar cultuurhistorisch of maatschappelijk belang, vaak afkomstig uit specifiek regionale en migrantengemeenschappen.*
- *Omdat er slechts zeer beperkt zicht is op de omvang van de categorie cultuurgoederen van regionale en migrantengemeenschappen, pleit de commissie voor een inventariserend onderzoek. Partijen die bij een dergelijk onderzoek een rol zouden kunnen spelen, zijn bijvoorbeeld de RCE en, aangezien een deel van de cultuurgoederen in deze categorie*

Datum
18 november 2022

gebruiksvoorwerpen betreft die een actieve functie in immateriële tradities hebben, het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN).



TER BESLUITVORMING

Aan: SCM

Erfgoed en Kunsten

Van

Persoonlijke lev

T Persoonlijke levensfeer - bes

Persoonlijke lev

T Persoonlijke levensfeer - bes

Datum

17 juni 2022

Referentie

33144440

Bijlagen

Advies Onvervangbaar en
Onmisbaar

Reeds afgestemd met

RCE en Inspectie-OE

nota

Aanpak beleidsreactie advies Commissie Collectie
Nederland

Aanleiding

Op 7 maart jl. heeft u het advies 'Onvervangbaar en Onmisbaar' van de commissie Collectie Nederland in ontvangst genomen met aanbevelingen om de bescherming van de Collectie Nederland en andere belangrijke cultuurgoederen beter te organiseren. U heeft eerder besloten uw beleidsreactie aan het einde van dit jaar naar de Tweede Kamer te sturen. Met deze nota schetsen we het proces richting de beleidsreactie. Hierin nemen we ook verschillende aangenomen moties over het onderwerp mee.

Gezien de omvangrijke aard en vergaande implicaties van het advies wordt u in deze nota gevraagd richting te geven en wordt een fasering in de aanpak voorgesteld. Deze nota wordt geagendeerd in de beleidsstaf van 12 juli.

Gevraagd besluit

- Besluit om voor de beleidsreactie voor het einde van het jaar de focus te leggen op de aanbeveling over de beschermingssystematiek en andere onderdelen uit het advies later uit te werken.
- Besluit om het advies van de Commissie Collectie Nederland grotendeels over te nemen en een gemengde beschermingssystematiek verder uit te gaan werken.

Kernpunten

- De aanbevelingen uit het advies 'Onvervangbaar en Onmisbaar' en de samenhangende moties en toezeggingen kunnen geclusterd worden onder een aantal overkoepelende thema's:
 1. de beschermingssystematiek: implementatie vergunningensysteem;
 2. de visie op de Collectie Nederland inclusief aanpassen van de beschermingscriteria in de Erfgoedwet;
 3. het vormgeven van de toekomstige 'vaste' commissie collectie Nederland;
 4. het beleid rondom het aankopen van cultuurgoederen;
 5. de omgang met en steun aan particuliere eigenaren van belangrijke cultuurgoederen verder vorm geven;
 6. overige onderwerpen.
- De belangrijkste aanbeveling uit het advies gaat over het beschermen van belangrijke cultuurgoederen van particuliere eigenaren om deze voor Nederland te behouden door middel van een nieuwe nationale beschermingssystematiek via een vergunningensysteem, aanvullend op het reeds bestaande Europese

vergunningensysteem. Belangrijke cultuurgoederen kunnen dan niet meer zomaar uit Nederland vervoerd worden.

- Deze aanbeveling vraagt om een fundamentele herziening van het huidige systeem. Deze herziening is vervolgens bepalend voor de uitwerking van de rest van het advies (nummers 3-6 hierboven). Daarom worden het nieuwe vergunningensysteem en de bijbehorende toetsingscriteria (hierboven nummers 1 en 2), de basis van uw beleidsreactie voor het einde van het jaar, samen met de uitwerking van een aantal toezeggingen en moties.
- Andere onderdelen van het advies worden na uw eerste beleidsreactie uitgewerkt (nummers 3 t/m 6) en zullen alleen procesmatig aan de orde komen in uw beleidsreactie. U ontvangt meer duiding van deze onderdelen en een planning op een later moment.

Achtergrond huidige bescherming cultuurgoederen

- Op dit moment is het zo dat cultuurgoederen van particuliere eigenaren in Nederland die voldoen aan de beschermingscriteria (van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis, van uitzonderlijke schoonheid en onvervangbaar en onmisbaar voor het Nederlandse cultuurbezit), kunnen worden aangewezen door de bewindspersoon van OCW waardoor deze voorwerpen een beschermde status krijgen. Ze worden dan opgenomen in het register van beschermde cultuurgoederen en verzamelingen en mogen alleen met toestemming van de bewindspersoon naar het buitenland.
- De commissie-Pechtold schreef in haar advies 'Van terughoudend naar betrokken' dat er in de kern voldoende wettelijke regels zijn om dit erfgoed te kunnen beschermen, maar dat er actiever gekeken diende te worden welke werken er voor Nederland beschermd moeten worden. Daarom moest er niet slechts in spoedeisende gevallen (indien definitieve verplaatsing naar het buitenland dreigde) overgegaan worden tot aanwijzing. Om dit verder uit te werken, werd er een vervolgcommissie ingesteld.
- Door de Commissie Collectie Nederland wordt geadviseerd het huidige beschermingssysteem van een register te veranderen: ter aanvulling op het bestaande EU-uitvoervergunningensysteem (voor buiten de EU) adviseert de commissie om een nationaal uitvoervergunningensysteem (binnen de EU) in te voeren.
- Als reden hiervoor benoemen zij dat een nationaal uitvoervergunningensysteem een meer permanente betrokkenheid van de overheid impliceert bij belangrijk cultureel erfgoed en dat dit transparantie creëert voor zowel particuliere als publieke eigenaren. Als doorlopend proces van beoordeling in plaats van incidentele aanwijzing past dit systeem volgens de Commissie beter bij een dynamische bescherming.

De verschillende beschermingssystemen

Om aan de slag te kunnen met het voorbereiden van de beleidsreactie is het belangrijk dat u een keuze maakt of u inderdaad naar een nationaal vergunningensysteem wilt toe bewegen. Er zijn hierbij drie opties: het gehele advies van de commissie overnemen en van een register naar een nationaal vergunningensysteem overstappen (1), het advies niet overnemen en blijven bij een register (2) of een combinatie van beide systemen (3). Ter toelichting volgt hieronder een beknopte vergelijking van het huidige en het nieuwe systeem met van ieder de voor en nadelen. Dit overzicht is samen met de RCE en de Inspectie-OE (Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed) in kaart gebracht.

De voordelen van het huidige register voor beschermd cultuurgoederen zijn:

- Rechtszekerheid: het is voor een eigenaar inzichtelijk wat er beschermd is en wat daarmee diens rechten en plichten zijn.
- Richtinggevend: het is een toetssteen voor de vergunningverlening voor buiten de EU i.s.m. openbare collecties. Tevens werkt het register als toetssteen voor de Successiecommissie en is het richtinggevend bij de nationale aankoopregeling
- Continuïteit van de jarenlange praktijk: het systeem van het huidige register gaat terug op de Wet Behoud Cultuurbezit uit 1984. Bepaalde cultuurgoederen zijn al decennia lang via deze praktijk beschermd, en dit heeft een bepaald normerend effect.
- Erkenning: het is een keurmerk voor de eigenaar, die vaak trots is op het label van een wettelijk beschermd cultuurgoed.
- Culturele waarde als uitgangspunt: welke goederen als beschermd kunnen worden geregistreerd, wordt niet bepaald op basis van contingente criteria als waarde of ouderdom, maar aan de hand van de inhoudelijke aanwijscriteria in de Erfgoedwet.
- Ook verzamelingen zijn in het register opgenomen. De som der delen maakt wettelijke bescherming mogelijk.
- Proactief en participatief: belanghebbenden, burgers en eigenaren kunnen zelf proactief iets aandragen voor bescherming.
- Openbaar: de lijst met aangewezen cultuurgoederen is openbaar voor iedereen raadpleegbaar, ook voor andere landen en autoriteiten/toezichhouders.
- Lage administratieve lasten en makkelijke handhaving van de reeds beschermde cultuurgoederen.

De nadelen zijn:

- Er is geen compleet overzicht mogelijk van alle belangrijke cultuurgoederen in particulier bezit; daardoor is niet bekend wat er mogelijk verder beschermd zou moeten worden en kan een cultuurgoed ongezien Nederland verlaten (als het niet buiten de EU wordt gebracht). Dit was echter niet de doelstelling van het register omdat dit vooral als een aanvulling werd gezien op hetgeen niet in openbaar bezit is.

- De huidige samenstelling van het register is geen juiste afspiegeling van de huidige inzichten en ambities omtrent de Collectie Nederland. Dit maakt het register onevenwichtig en niet representatief.
- Het huidige stelsel biedt slechts beperkt zicht op cultuurgoederen die daadwerkelijk het land dreigen te verlaten, bijvoorbeeld voor verkoop in het buitenland. De eventuele bescherming van het cultuurgoed via een spoedaanwijzing heeft daarom een zeker ad hoc karakter dat tot onrust kan leiden bij de eigenaar.

De voordelen van een nationaal vergunningensysteem - aanvullend op het vergunningensysteem voor cultuurgoederen naar buiten de EU – en zoals voorgesteld door de commissie zijn:

- Vergunningaanvragen maken inzichtelijk welke cultuurgoederen naar andere EU-lidstaten en daarbuiten worden verzonden. Zo houden we meer grip op wat we voor Nederland willen behouden.
- Het systeem sluit aan bij het advies van Buma, maar ook bij het systeem van vrijwel alle andere landen in de EU.
- Kan functioneren zonder dat bekend is wat er in particulier bezit aanwezig is en voorziet in continue toetsing.
- Rechts(on)zekerheid: een eigenaar die een vergunning voor uitvoer krijgt, heeft bewijs dat het niet beschermd is. In beginsel is *ieder werk dat aan de vergunningvereisten voldoet beschermd, tenzij* de eigenaar een vergunning krijgt. Dit in tegenstelling tot het huidige stelsel waarbij in beginsel *een werk niet is beschermd, tenzij* het expliciet in het register staat vermeld. Er moet echter ook worden uitgezocht wat een afwijzing van een vergunning bijvoorbeeld kan betekenen voor een reeds gesloten koopovereenkomst naar het buitenland.

Nadelen zijn:

- Vergunningverlening als middel voor bescherming gaat uit van financiële drempelwaardes en de ouderdom van een cultuurgoed in plaats van culturele waarden.
- Cultuurgoederen met geringe financiële waarde en verzamelingen die onder de drempelwaarden vallen zijn daardoor mogelijk niet beschermd. Dit terwijl deze – volgens de Commissie Collectie Nederland – wel bescherming kunnen verdienen. Ook in het huidige register zijn cultuurgoederen opgenomen die op grond van waarde en ouderdom niet per se voor een vergunning in aanmerking komen. Door het eventueel verlagen van de drempelwaarden kunnen deze cultuurgoederen weliswaar worden beschermd, maar kan het aantal vergunning plichtige objecten onbeheersbaar groot worden.
- Reactief en ad hoc: pas bij een aanvraag tot uitvoer kan in actie gekomen worden om iets te beschermen. Dit maakt het ook weinig participatief, omdat er vanuit de samenleving niets aangedragen kan worden voor bescherming.
- Complexe handhaving: In beginsel moet alle objecten worden gecontroleerd, niet alleen de reeds van te voren aangewezen cultuurgoederen. Het is echter ingewikkeld, zowel juridisch als qua hoeveelheid werk, om aan de grens van

Nederland te controleren of alle cultuurgoederen daadwerkelijk een vergunning hebben.

- Afhankelijk van een zekere aanvraagbereidheid: de bezitter van een cultuurgoed moet zelf inschatten of deze een vergunning nodig heeft. Een controlemechanisme, zoals de algemene douane-aangifte bij uitvoer uit de EU, ontbreekt.
- Tijdsdruk, administratie en werklast: vergunningen dienen binnen een bepaalde periode afgegeven te worden, er moet bijgehouden -ook in een register of lijst- worden welke goederen geen vergunning krijgen en andere commissies die nu af kunnen gaan op het register, zoals de commissie die de Successiewet uitvoert, moeten eigen toetsen inregelen.

Advies

Concluderend hebben beide systemen voor- en nadelen en kunnen ze elkaar juist aanvullen en versterken. Advies is daarom om de aanbeveling van de Commissie Collectie Nederland over te nemen en een nationaal vergunningensysteem in te voeren, aangevuld met het behoud van een aantal elementen uit het huidige systeem. Advies is om geen afscheid te nemen van het lijstensysteem, maar dit te activeren (actualiseren, zowel door cultuurgoederen uit ondervertegenwoordigde categorieën toe te voegen als door het huidige register tegen het licht te houden). Zo zou met een gemengd systeem aan de ene kant in grote mate de uitgangspunten van het advies gevolgd kunnen worden, terwijl aan de andere kant door het activeren van het register bepaalde waarden behouden blijven. Het verzacht de scherpe kanten van een vergunningensysteem. De vergunningen kunnen dienen als signalering voor de lijst. Zo wordt excellentie benadrukt, en kan er ook ingespeeld worden op de actualiteit.

Vervolgtraject beleidsreactie

- Indien u kiest voor dit scenario (optie 3), wordt er vervolgens een juridische toets gedaan, en een uitvoerings- en handhaafbaarheidstoets. Dan worden de financiële en juridische consequenties ook duidelijk en kan dit worden opgenomen in de beleidsreactie.
- Over andere onderdelen uit het advies die in deze eerste beleidsreactie terecht moeten komen, wordt u de komende maanden geïnformeerd.
- In november ontvangt u dan een conceptversie van de reactie. De uiteindelijke reactie zal waarschijnlijk ook langs de MR moeten.
- Daarna start het wettelijk implementeren van het systeem, waarbij bij een wetwijziging moet worden gedacht aan een traject van 2 tot 3 jaar.